

Б И Л Т Е Н

број 3

19 . март 2012.

*026/711-035, E-mail: info@psssd.org.rs
11431 Колари, Железничка бб, Смедерево*

САВЕТОДАВНА СЛУЖБА

Тираж: 300

Садржај:

*Текући радови у вишегодишњим засадима .....3 страна
саветодавац - Бобан Марковић, дипл.инж.пољ.за воћарство и
виноградарство*

*Зимско прскање.....4 страна
саветодавац –Славица Стојкић, дипл.инж.пољ.за заштиту биља*

*Повећање површина под
сунцокретом.....5 страна
саветодавац – Горан Павловић, дипл.инж.пољ.за ратарство*

*Сузбијање корова у пшеници.....6 .страна
саветодавац - Жаклина Младеновић, дип.,инж пољ.за заштиту биља*

*Обољења живине.....7 страна
саветодавац –Радиша Петровић ,дипл.инж.пољ.за сточарство*

Текући радови у вишегодишњим засадима

Агротехнички радови који се тренутно предузимају а при крају у воћњацима су резидба и фертилизација раних сората коштичавог воћа. Резидбу треба прилагодити снази стабла а интензитет резидбе родном потенцијалу стабла уз поштовање узгојног облика. Прегледом родних пупољака се може установити релативно добра издиференцираност и очекивати добар род како код брескве и нектарине тако и код јабуке. У мере резидбе на узгојни облик спадају и повијање грана код крушке или увијање грана код трешње због усмеравања секундарних грана због лакше експлоатације. Фертилизација раних сората брескве и нектарине, трешње и вишње па и шљиве се изводи сада а у изостанку уношења јесењег ђубрива и то комбинацијом адекватног "тројног" тј. комплексног ђубрива и КАН-а у односу 1:2 а свакако пре цветања.

У групу актуелних радова спадају свакако и подизање нових производних засада који су период шестомесечне припреме земљишта и планирања. Пре него се и приступи самој садњи неопходна је "још" једна провера садног материјала било да се сади "садница" или "окулант" и то кроз проверу кореновог система на подлози на тај начин што се проверава његова "свежина" засецањем "жила" и уколико се утврди да је дошло до евентуалног исушивања терцијарних и кварталарних жилица исте се прекраћују до свежих делова кореновог система. Други вид провере је усмерен на надземни део саднице односно окуланта тиме што се проверава "спојно место" квалитетом "срастања" док се гранчице, ако постоје, засеку, да се провери њихова свежина па се евентуални оштећени делови уклањају до свежих делова биљке. Уколико су се саднице тј. окулант налазили у трапу

ТРЕБА ЗНАТИ

- да се саднице саде на ону дубину на којој су се налазиле у расту!!!

Честа је грешка да се саднице затрпавају предубоко али

ТРЕБА ЗНАТИ –

- да се "спојно место" мора налазити изнад површине земље!!!

Прве допунске обраде земљишта у виду култивирања или тањирања су у пуном јеку али **ТРЕБА ЗНАТИ** – да оне нису неопходне и да се њима: - култивирањем појачава евапотранспирација тј. одавање влаге из земљишта а тањирањем повећава збијеност земљишта, док је у овом периоду, када ће се најинтензивније обављати мере хемијске заштите, тражити најбоља проходност у међуредном простору.

Зимско прскање

Многи узрочници болести презимљују на биљци домаћину скривени у пукотинама коре, пупољцима, **рак ранама** и трулим органима. Да бисмо спречили, односно, смањили заразе у пролеће, патогене треба уништити на месту њиховог презимљавања.

Управо се због тога препоручује спровести зимско прскање. На тај начин смањујемо могућност следећих зараза: краставости плода и листа јабуке, монилије, коврчавости листа брескве, шупљикавост листа коштичавог воћа, црне пегавости, а сузбијамо и маховине и лишајеве који се појављују у воћњацима у којима се не обавља редовна заштита.

Лисне ваши

(*Tafrina deformans*)

Осим узрочника гљивичних болести, на биљци домаћину презимљавају и бројни штетни инсекти, као нпр. лисне ваши, штитасте ваши, црвени воћни паук и остале гриње, крушкине буже, многи други. Најчешће презимљавају у облику јаја, а успешно се могу сузбити прскањем минералним уљима. Зимско прскање може се обавити од јесени (након опадања лишћа) па све до почетка вегетације, када се постижу и најбољи резултати. Прскањем се почиње обично крајем фебруара, или почетком марта, зависно од временских услова - дневне температуре требало би да буду око 5°C. Потребно је добро „опрати“ стабла, док течност не почне да капље с третиране биљке. Прскати се могу воћке, украсни грмови, руже, чак и тује и чемпреси. За прскање се могу користити већ готови препарати који садрже активну материју на бази бакра и минералног уља (делују на јаја инсеката и гриња и на гљивичне болести), док препарати на бази бакра делују само на узрочнике болести.

Коврчавост листа је најчешћа болест брескве и нектарине. Јавља се редовно сваке године, а јачина напада зависи првенствено од временских услова у периоду отварања пупољака. Узрочник болести је гљива *Taphrina deformans*. Презими на деблу, и на гранама брескве и у пролеће напада младе, тек развијене листиће. Зарази посебно одговара кишовито време (јер кишне капи шире гљивицу по читавој крошњи) и хладно време (јер листови спорије расту). Када листови достигну пуну величину, гљивица више не шири заразу.

Симптоми напада су врло карактеристични - долази до коврчања листова који на крају поцрне, суше се и опадају (дефолијација). Биљка након тога ствара нове листове, али на тај начин троши превише хранива и сваке године све више слаби, док на крају потпуно не пропадне. Биљке које су изгубиле доста лишћа треба прихранити, потребно је и проредити број плодова на гранама да би воћка задржала своју виталност.

Будући да гљива зарази листове док су још млади, а тек касније се појаве симптоми, често се заборави на време реаговати и правовремено обавити хемијску заштиту. Једном када симптоми напада постану видљиви, коврчавост листа се **НИКАКВИМ** прскањем не може сузбити. Заштита фунгицидима врши се искључиво превентивно. Обавезно је урадити зимско прскање препаратима на бази бакра. Када се појаве зелени листови, не сме се прскати бакреним препаратима због њиховог фитотоксичног деловања. Док листови не достигну своју пуну величину, препоручују се препарати на бази ditianon i dodin. Временски размаци третирања зависе од климатских услова и фенофазе биљке и фенофазе биљке па се пре примене саветујте са стручним особљем у пољопривредној апотеци.

Повећање површина под сунцокретом

Ширењу сунцокрета у нашој земљи погодовали су веома добри агроеколошки услови, развој прераде уљарица и једноставно гајење ове културе. У дугогодишњој пракси се показало да сунцокрет, у односу на друге гајене биљке, има најстабилнији принос у сушним годинама, чему доприноси јака усисна моћ кореновог система. Прошла година је то и потврдила, када је у условима екстремно високих температура, чак и преко 48 °Ц, и екстремне суше, сунцокрет у сувом ратарењу дао преко 3 т/ха сувог зрна. Због свега тога, ратари најављују повећање сетвених површина под овом уљарицом. Овоме се посебно радују пчелари, зато што је сунцокрет значајна медоносна биљка.

За постизање високих приноса неопходно је применити најсавременију технологију производње. У следећем тексту дајемо кратак приказ најважнијих агротехничких мера у производњи сунцокрета.

Место у плодореду - Сунцокрет би требало на исту парцелу сејати тек сваке пете године, због накупљања проузрорковача болести у земљишту. Добри предусеви су стрна жита и кукуруз. У предусевима треба сузбити вишегодишње широколисне корове, као што су паламида и попонац, зато што се не могу ефикасно сузбити хербицидима у сунцокрету.

Ћубрење - По правилу, врши се заоравање НПК минералних ђубрива. Комбинација и количина зависи од хемијске анализе земљишта.

Обрада земљишта - Основну обраду извести још с јесени, а убрзо затим и затварање бразде тањирањем, ради равномернијег измрзавања земљишта. У пролеће извршити предсетвену припрему сетвоспремачем, што би требало спојити са инкорпорацијом хербицида на бази трифлуралина, као и земљишних инсектицида у борби против жичара.

Сетва - У првој декади априла, када се земљиште загреје на 6-8 °С, пнеуматским сејалицама на коначни размак 70x20-30 см, са густином 40-60000 биљака/ха, на дубину 4-6 см.

Заштита од корова – Препорука комбинација

Предсетвено инкорпорацијом Трефгала.

После сетве а пре ницања : Ацетогал + Резон,

После ницања – фолијарно : Галант супер, Фокус ултра, Фјузилејд.

Међуредно култивирање - Почине се у фази другог пара листова, 1-2 пута.

Заштита од птица - Тешка и несигурна. Помоћу звучних ефеката и сетвом што даље од насеља.

Жетва - Почине са 14 % влаге у зрну, обично у првој и другој декади септембра.

Сузбијање корова у пшеници

Пшеница је после кукуруза наш најважнији усев. Као и други ратарски усеви пшеница је подложна нападу проузроковача болести, штеточина и корова. Готово да нема године када ови агенси не нанесу одређене штете овом усеву, а у појединим годинама ако се не предузму одређене мере заштите принос може бити битно смањен. На жалост комплетна заштита усева од корова, болести и штеточина спроводи се у врло малом проценту површина, што има за последицу константно низак принос који остварујемо на нашим њивама. Корови су значајан фактор у ометању пшенице током њеног развоја. Њихово присуство пшеници онемогућава нормалан раст одузимајући јој простор, минералне материје и воду и онда када је најосетљивија, корови ометају и онемогућавају извођење операције жетве. То се дешава када су усеву присутни корови као што су паламида, дивљи броћ, лапак. Када је у питању употреба хербицида у пшеници без обзира на велики број препарата за ту намену, утисак је да су нам њиве закоровљене. У нередном периоду треба обавити заштиту од корова.

Шта пољопривредници треба да знају приликом примене хербицида:

Пре свега треба да знају који су корови проблем на парцели и какав је интезитет закоровљености.

Састав коровске заједнице, доминантни корови и осетљивост доминантних корова према хербицидима, требало да буде основ при избору препарата. У избору препарата сличних својстава предност треба дати јефтинијем. Тако нпр. за неке корове као што су горушица, дивља ротква, штир, лобода па чак и паламида имамо релативно добра и јефтина решења препаратима на бази 2,4Д. Ако на парцели поред поменутих корова има и других отпорних на 2,4Д – пре свега дивљи броћ, онда се мења избор препарата, па се узимају они који су ефикасни пре свега за тај коров као и за већ наведене корове.

Поред правилног избора хербицида веома је важно и време примене хербицида. Имајући на уму да се сузбијање корова у нашим условима спроводи у пролеће сузбијањем изниклих корова моменат примене је битан из више разлога.

- сувише рана примена по правилу има половичан ефекат јер су препарати контактнoг дејства делују на изникле корове, док они који касније ничу могу направит проблем у усеву.
- сувише касна примена добро што се захвата велики број корова, али са друге стране касније сузбијање нарочито са препаратима који споро делују, неминовно доводи до смањења приноса пшенице, јер је мера спроведена већ када су корови начинили одређене штете. Такође касна примена препарата доводи до одређених фитотоксичности на усев. Пример средства на бази дикамбе примењују се искључиво до краја бокорења.
- хербициди примењени у правом тренутку, а прави тренутак је од средине бокорења до појаве првог коленца. Хербициди примењени у овој фази испољавају максималан ефекат на корове онда када је то потребно, а негативне последице на усев су сведене на минимум.

Дакле појава првог коленца би требало да буде последњи рок за примену хербицида у пшеници, без обзира да ли хербициди могу да се примењују и у каснијим фазама. Сузбијање корова после овог рока више се спроводи ради лакше жетве, него ради заштите пшенице од штетног утицаја корова, који су већ однели део приноса. Код закаснеле примене долази до великог гажења пшенице која се до краја вегетације не може усправити па се и на тај начин смањује принос.

На крају треба нагласити да је веома важно пре примене хербицида обавезно прочитати упутство за примену које прати свако паковање пестицида и на тај начин се упознали са његовим основним карактеристикама у погледу ефикасности, момента примене и спектра деловања.

Обољења живине

У интензивном живинарству леукозе се често појављују. Оне доводе до смањења производних способности оболеле живине и до губитака у производњи живинског меса и јаја.

Природа обољења

Леукозе су неопластична обољења која се карактеришу неконтролисаним развојем великог броја незрелих крвних ћелија. Зависно од врсте ћелија које се интензивно размножавају, настаје еритролеукоза, мијелоидна леукоза, мијелоцитоматоза или лимфоидна леукоза. Леукозама слична обољења су саркоми, остеопетроза, бубрежни и други тумори.

Узрочник

Први подаци о леукози живине потичу из друге половине 19. века. Почетком 20. века на пилићима је експериментално доказано да је узрочник леукозе вирус. На настанак и развитак ових неопластичних обољења утиче велики број онкогених чинилаца. Поједине јединке и генотипови кокоши су генетски отпорнији на леукозе. По правилу, са узрастом пилића пријемчивост на инфекцију се значајно смањује. У чиниоце који утичу на појаву леукоза укључени су и исхрана, држање, као и неки биолошки, физички и хемијски чиниоци.

Ширење обољења

Лимфоидна леукоза се често преноси преко јаја оболелих кокоши. Није доказано преношење вируса преко петлова. Леукозе се преносе и директним контактом здраве са оболелом живином и преко заражене

средине (хране, воде, стеље и ваздуха загађеним секретима и екскретима оболеле, убијене или угинуле живине). Од неких форми леукоза, осим кокоши, оболевају, иако ређе, и ћурке, фазани, голубови и друге врсте птица.

Клинички знаци

Клинички знаци леукоза нису специфични. У поодмаклом стадијуму болести, живина слабије узима храну, мршава, апатична је, а креста и подбрадњаци постају бледи. Код живине са остеопетрозом цевасте кости су видљиво задебљале.

Патолошко-морфолошке промене

Услед неконтролисаног размножавања еритробластичних ћелија, унутрашњи органи, а посебно јетра и слезина живине оболеле од еритролеукозе су неколико пута повећане, црвене боје попут трешње. У неким случајевима слезина може бити и смањена. Крв је бледоцрвене боје, воденастог изгледа и споро се згрушава. Код мијелоидне леукозе јетра, слезина и бубрези су јако повећани. Јетра је сиво црвене боје, зрнастог изгледа. Мијелоцитоматозу карактерише појава тумора беле боје на грудној кости, ребрима, а неки пут и на јетри и бубрезима. Код дифузне форме лимфоидне леукозе унутрашњи органи, а нарочито јетра и слезина су неколико пута повећани, сиво до сивосмеђе боје, трошне конзистенције. У случају нодуларног облика на унутрашњим органима, који су обично умерено повећани, налазе се тумори беле боје. Слични тумори могу се наћи и у срцу, жлезданом желуцу, цревима, мускулатури и кожи.

Утврђивање обољења

На основу клиничких знакова може се посумњати на малигна и слична туморска обољења. Испитивањем крви и коштане сржи може се поставити дијагноза, а употребом серолошких и вирусолошких метода, са сигурношћу се може доказати присуство вируса и антитела у оболелој живини и без клиничких знакова ових неоплазми.

Сузбијање и искорењивање

Профилактика леукоза се заснива на примени зоохигијенских и санитарних мера и коришћењу живине генетски отпорне према овим обољењима.

За живинарску производњу је значајно да се формирање родитељског јата врши са фарми живине слободних од леукоза, да се строго спроводе санитарне мере у инкубатору и да се контролише микроклимат у живинарницама.

Изоловано држање живине различитог узраста, такође је значајна мера, с обзиром да су једнодневни пилићи знатно осетљивији на онкогене вирусе од старијих јединки.

За заштиту од леукоза код живине не постоји ефикасна вакцина. Када се леукозе појаве на фарми у високом проценту, живина се уништи, а живинарници, инкубатор, инвентар, земљиште и др. се санирају. Ефикасност санације у многоме зависи од успешно извршене дезинфекције.

Као једну од перспективних мера за спречавање појаве и ширење леукоза треба сматрати селекцију живине, и то не само на репродуктивна и продуктивна својства већ и на генетску отпорност према овим малигним неоплазмама.

Коришћен текст др. Чедомира Русова

**026/711-035, E-mail: info@psssd.org.rs
11431 Колари, Железничка бб, Смедерево**

